DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI CEVAPLI

5. Sınıf · Sosyal Bilgiler · 8. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Yaşadığımız İlde Doğal ve Beşerî Çevredeki Değişimin Neden ve Sonuçları

SB.5.2.2. Yaşadığı ildeki doğal çevre unsurları ile insanların inşa ettiği beşerî çevre unsurlarını ayırt edebilme · SB.5.2.3. Zaman içinde çevrede meydana gelen değişimlerin neden ve sonuçlarını sürdürülebilirlik ilkesiyle analiz edebilme

HATIRLAYALIM

- Doğada insan etkisi olmadan kendiliğinden oluşan dağlar, vadiler, ovalar, göller, akarsular ve doğal ormanlar doğal çevre unsurlarıdır.
- İnsanların barınma, ulaşım, enerji ve üretim ihtiyaçlarını karşılamak için inşa ettiği konutlar, köprüler, tüneller, barajlar ve fabrikalar beşerî çevre unsurlarıdır.
- Hızlı nüfus artışı, göçler, sanayileşme ve gelişen ulaşım projeleri şehirlerdeki beşerî çevrenin hızla değişmesine ve büyümesine yol açar.
- Doğal kaynakları tahrip etmeden gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını gözeterek kalkınmaya sürdürülebilir kalkınma denir; ağaçlandırma ve geri dönüşüm bu bilinci destekler.

1 EŞLEŞTİRME

Çevre kavramlarını ve yapı örneklerini açıklamalarıyla eşleştiriniz.

b 1. doğal çevre	a) Kâğıt, cam, plastik ve metal atıkların ayrıştırılarak yeniden üretime kazandırılması
c 2. beşerî çevre	b) Oluşumunda insan müdahalesi bulunmayan dağ, ova, göl ve akarsu gibi unsurlar
d 3. sürdürülebilir kalkınma	c) İnsanların aklını ve teknolojiyi kullanarak inşa ettiği yol, köprü, baraj ve binalar
a 4. geri dönüşüm	d) Doğal kaynakları gelecek nesillerin hakkını koruyarak planlı ve dengeli kullanma

2 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun sözcüklerle tamamlayınız.

deprem · baraj · nüfus · beşerî · geri dönüşüm

1. İnsan faaliyetleriyle oluşturulan köprü, liman ve parklar _____beşerî_____ çevre unsurudur.
2. Şehirlerde yaşanan hızlı _____nüfus_____ artışı yeşil alanların azalmasına yol açabilir.
3. Enerji üretmek ve tarım alanlarını sulamak için akarsular üzerine _____baraj_____ inşa edilir.
4. Atık kâğıtların _____geri dönüşüm_____ kutularına atılması binlerce ağacın kesilmesini önler.

3 KISA CEVAP

Görselde Yeşilova ilçesinin 1980 yılındaki ve 2026 yılındaki arazi kullanım durumu karşılaştırılmıştır. Bu değişimin temel nedenini ve doğal çevre üzerindeki bir olumsuz sonucunu yazınız.

Yeşilova · 1980 Yılı	Yeşilova · 2026 Yılı
Geniş orman, meyve bahçeleri ve az konut	Çok katlı binalar, otoyol, fabrikalar ve daralan ova

Temel nedeni nüfus artışı ve sanayileşmedir; olumsuz sonucu ise orman ve tarım alanlarının azalmasıdır.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki şemada yaşadığımız ilde yer alan unsurlar Doğal Çevre ve Beşerî Çevre olarak sınıflandırılmıştır. K, L ve M kutularına sırasıyla hangisi getirilmelidir?

Doğal Çevre Unsurları	Beşerî Çevre Unsurları
Dağlar · Doğal Göller K = ?	L = ? M = ?

A) K: Otoyol tüneli — L: Peri bacaları — M: Sulama barajı
B) K: Şelale ve vadi — L: Asma köprü — M: Hidroelektrik barajı
C) K: Demiryolu hattı — L: Doğal göl — M: Şehir hastanesi
D) K: Sanayi sitesi — L: Akarsu deltası — M: Çam ormanı

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Doğal ve beşerî çevredeki değişimle ilgili ifadelerden doğru olanların D, yanlış olanların Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Akarsuyun kendisi doğal çevre unsuru iken üzerine kurulan baraj beşerî çevre unsurudur.	☑	☐
Kırsal alanlardan şehirlere yapılan yoğun göçler, şehirlerde yeni konut ve altyapı ihtiyacını artırır.	☑	☐
Verimli tarım ovalarının imara açılarak betonlaşması tarımsal üretimi olumlu yönde artırır.	☐	☑
Sanayi tesislerinin bacalarına filtre takılması ve arıtma tesisi kurulması doğayı koruyan önlemlerdir.	☑	☐
Dağları delerek yapılan kara yolu tünelleri doğada kendiliğinden oluşan doğal unsurlardır.	☐	☑

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görselde bir ilimizde aynı fotoğraf karesinde yer alan unsurlar numaralandırılmıştır. Bu unsurlardan hangileri insanların inşa ettiği beşerî çevreye örnektir?

I. Unsur	II. Unsur	III. Unsur	IV. Unsur
Toros Dağları	Taş Köprü	Göksu Nehri	Rüzgâr Türbini

A) II (Taş köprü) ve IV (Rüzgâr türbini)
B) I (Toros Dağları) ve III (Göksu Nehri)
C) I (Toros Dağları) ve II (Taş köprü)
D) III (Göksu Nehri) ve IV (Rüzgâr türbini)

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki panoda bir ilde son 40 yılda meydana gelen çevresel değişimler ve etkileri verilmiştir. Panodaki numaralı kartlardan hangisinde verilen değerlendirme yanlıştır?

1. Köprü ve Tünel Ulaşım süresini kısaltır	**2. Yeni Fabrikalar** İş imkânlarını artırır
3. Ovaya Konutlar Tarımsal üretimi artırır	**4. Ağaçlandırma** Erozyonu ve kirliliği önler

A) 1. kartta yeni köprü ve tünellerin şehirler arası ulaşım süresini kısalttığı doğrudur.

B) 2. kartta fabrika sayısının artmasının yeni iş olanakları sağladığı doğrudur.

C) 3. kartta tarım arazilerine konut yapılmasının gıda üretimini artırdığı bilgisi hatalıdır.

D) 4. kartta ağaçlandırma çalışmalarının erozyonu ve hava kirliliğini azalttığı doğrudur.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki sürdürülebilir şehir planı kartında belediyenin uyguladığı dört proje yer almaktadır. Bu projelere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

1. Temiz Enerji Güneş ve rüzgâr santrali	**2. Yeşil Ulaşım** Tramvay ve bisiklet yolu
3. Ovayı Koruma Kayalık zemine konutlar	**4. Yeşil Kuşak** Yeni kent ormanı dikimi

A) Güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılarak fosil yakıt kaynaklı hava kirliliği azaltılmaktadır.

B) Raylı sistem ve bisiklet yolları yaygınlaştırılarak egzoz gazı salımı düşürülmektedir.

C) Konut inşaatları verimli ovalar yerine tarıma elverişsiz kayalık yamaçlara yönlendirilmektedir.

D) Şehirdeki bütün orman alanları kesilerek yerine yeni alışveriş merkezleri yapılmaktadır.

9 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle "insan eliyle oluşturulmuş çevre" kavramını bulunuz.

Akarsu sularını biriktirmek için yapılan yüksek duvarlı beşerî yapı	B A R A J
Rüzgâr ve suyun toprağın verimli üst kısmını aşındırması olayı	E R O Z Y O N
Nüfusu yoğun, sanayi ve hizmet sektörünün geliştiği yerleşim yeri	Ş E H İ R
Canlıların ve insanların yaşamını sürdürdüğü doğal ve yapay ortam	Ç E V R E
Maddelerin işlenerek yeni ürünlere dönüştürüldüğü üretim tesisi	F A B R İ K A
Bölgenin uzun yıllar boyunca gösterdiği ortalama hava durumu	İ K L İ M

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

BEŞERİ

10 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki dört kartta verilen çevresel değişim örneklerinin ilgili olduğu alanı ve ortaya çıkardığı temel sonucu yazarak tabloyu tamamlayınız. İlk satır örnektir.

1. Kart	2. Kart	3. Kart	4. Kart
Dağa Tünel	Nehre Baraj	Ovaya Fabrika	Arıtma Tesisi

Değişim Kartı	İlgili Alan	Ortaya Çıkan Temel Sonuç
1. Dağa tünel açılması	Ulaşım	Seyahat süresi kısalır ve güvenli olur
2. Nehre baraj yapılması	**Enerji ve sulama**	**Elektrik üretilir ve tarlalar sulanır**
3. Ovaya fabrika kurulması	**Sanayi ve tarım**	**Verimli tarım toprakları daralır**
4. Arıtma tesisi açılması	**Çevre koruma**	**Su kaynaklarının kirlenmesi önlenir**

11 SIRALAMA

Görselde bir kasabada sanayi tesislerinin açılmasıyla başlayan çevresel değişim süreci karışık verilmiştir. Bu olayları neden-sonuç sırasına göre 1'den 4'e kadar numaralandırınız.

Sanayi	Göç Artışı	Yapılaşma	Koruma
Fabrika Kurulumu	Yeni İş Gücü	Konut ve Yollar	Kent Ormanı

1. Ulaşımı elverişli olan kasaba yakınlarında yeni fabrikaların ve organize sanayi bölgesinin kurulması
4. Yeşil alanların daralması üzerine belediyenin kent ormanı ve atık arıtma projelerini başlatması
2. İş olanaklarının artmasıyla çevre illerden kasabaya yoğun göçlerin yaşanması ve nüfusun hızla artması
3. Artan nüfusun barınma ve ulaşım ihtiyacı için yeni konutların, caddelerin ve köprülerin inşa edilmesi

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki bilgi kartını inceleyiniz. Yaşadığımız ilde verimli tarım alanlarının ve su havzalarının korunması gelecek kuşaklar açısından neden önemlidir?

Sürdürülebilirlik ve Gelecek Mirası

Verimli tarım ovaları ve temiz su havzaları **gelecek nesillerin yaşam güvencesidir.**

Gelecek kuşakların sağlıklı gıda ve temiz su ihtiyacını karşılayabilmesi için korunması şarttır.